CA’FER-İ HULDÎ

Fıkıh ve hadîs âlimlerinden ve tasavvuf büyüklerinden. İsmi, Ca’fer bin Muhammed bin Nusayr olup, künyesi, Ebû Muhammed el-Havvas’dır. El-Huldî diye tanınır. Doğumu, yetişmesi ve vefâtı Bağdâd’da olmuştur. 253 (m. 867) senesinde doğdu. 348 (m. 959)’de vefât etti. Kabri Sünuziyye’de, Sırrî-yi Sekatîve Cüneyd-i Bağdâdî’nin kabirlerinin yanındadır.

Cüneyd-i Bağdâdî’nin (radıyallahü anh) talebelerinin en eskilerinden ve en büyüklerindendir. Ayrıca, Ebü’l-Hüseyn Nûrî, Ruveym, Semnun, Ebû Muhammed Cerîrî, İbrâhîm Havvâs, Ali bin Abdulazîz, el-Begavî, Ömer bin Hafs es-Sedûsî, Fadl bin Câbir es-Sekatî, Muhammed bin Mesrûk et-

Tûsî, Muhammed bin Yûsuf et-Turkî ve başka birçok büyük zatlarla görüşüp sohbet etti ve kendilerinden ilim öğrendi. İlim öğrenmek için çok seferler yapıp, Kûfe, Mekke, Medine ve Mısır'a gitti. Oralarda bulunan büyük âlimlerle görüştü ve onlardan ilim öğrendi. Sonra Bağdâd'a dönüp yerleşti ve ilim öğretti. Kendisinden de, Ebu'l-Hasen Dâre Kutnî, Ebû Ömer bin Hayve, Ebû Hafs bin Şahin, Ebü'l-Abbas Nihâvendî ve başka zatlar rivâyetlerde bulundular.

Haram ve şüpheli olan şeylerden çok sakınır, dünyâya meyl etmezdi. Hasır dokuyarak geçimini temin ederdi. Tasavvuf büyükleri arasında zamanının en önde gelenlerinden (en büyüklerinden) olup, kerâmetler ve faziletler sahibi, emîn, saduk ve sika (güvenilir) bir zât idi. Tasavvufun inceliklerini ve bu yolun büyüklerinin târih, hayat ve menkıbelerini çok iyi bilirdi. Bu yolun büyüklerinden bir çoğunu hafızasında tutar, "Yanımda, tasavvufu ve tasavvuf büyüklerini anlatan yüzotuz tane kitap var" buyururdu. Diğer bütün ilimlerde de söz sahibi olup, ince hakîkatlere vâkıf idi. Çok ibadet ederdi. Altmış defa hacca gittiği rivâyet edilmektedir.

Ca'fer-i Huldî (radıyallahü anh), hâlini gizler, husûsî hâllerini, başkalarına nisbet ederek, menkıbe şeklinde herhangi bir zâtın başından geçmiş bir hadîse gibi anlatırdı. Birgün şöyle anlattı: "Evliyâdan birisi Harem-i şerîfte bulunuyordu. Bir ara çok acıktı. Hicr-i İsmail denilen yere gelip duâ etti: Allahü teâlânın bir ihsânı olarak, hemen o anda, orada yemek hazır oldu. O yemeği yeyip, Allahü teâlâya şükretti. Bu "Birisi" diye, menkıbe gibi anlattığı hadîse, aslında kendi başından geçmişti. O ise kendini gizliyordu. Ca'fer bin Muhammed Huldî (radıyallahü anh), tasavvuf yoluna girdiği ilk zamanlarında birgün, kaylule uykusuna yatmıştı. Rü'yâda kendisine, "Yâ Ca'fer! Kalk! Falan yere git. Orada çok acaib bir şey göreceksin" dendi. Uyandığında hemen işâret edilen yere gidip bakınca, bir sandık gördü. Sandığı açtı. İçinde bir kitap vardı. Kitapta, altıbinden ziyade evliyânın isimleri, hâl tercümeleri ve menkıbeleri yazılıydı. Hergün oraya gidip, o kitaptan bir miktar okuyordu. Nihâyet kitap bitti. Ertesi gün, kitabı tekrar baştan okuyabilmek için gittiğinde, kitabın ve sandığın orada bulunmadığını gördü. Çok üzüldü. Lâkin geri döndüğünde, okuduklarının hiçbirisini unutmadığını, hepsinin hafızasında olduğunu anladı. Bundan sonra, tasavvuf yolunda ilerlemek ona kolay geldi. Yüksek derecelere, büyük makam ve hâllere kavuştu.

Ebü'l-Hasen Hamza Hemedanî İsminde birisi, bir akşam Ca'fer-i Huldî'nin (radıyallahü anh) yanına geldi. Gelmeden önce de, evinde, tandırda bir tavuk kızarttırmıştı. Aksam yemeğini evinde çocuklarıyla beraber yiyecekti. Hazreti Huldî'nin yanına gelip bir müddet sonra gitmek için izin istedi. Ca'fer-i Huldî (radıyallahü anh) "Bu akşam burada kal" buyurdu. O kimse, bu akşam burada kalırsam, sabah namazınâ kadar ayrılamam. Çocuklar da ben gitmeden yemek yemezler ve aç kalırlar diye düşünüp, "Müsâade ederseniz gideyim" dedi. Ca'fer-i Huldî, "Hayır bu akşam burada kalacaksın" buyurdu. Gelen kimse "Mühim işim vardır, gideyim" deyince, Hazreti Huldî, "Sen bilirsin" buyurdu. O kimse evine gelip, hizmetçisine kızarmış tavuğu getirmesini söyledi. Hizmetçi gidip, pişmiş tavuğu getirirken ayağı takılıp, yemek kabı elinden düştü. Yemek kabı kırılıp yemeğin suyu döküldü. Pişmiş tavuk da yola düştü. Ebü'l-Hasen hizmetçisine "Hiç olmazsa pişmiş tavuğu getir, temizleyip yeriz" dedi. Hizmetçi giderken, oradan geçmekte olan bir köpek, tavuğu kapıp gitti. Ebü'l-Hasen Hamza, "Her şeyi kaçırdık. Bari, üstadın sohbetini kaçırmıyalım" deyip, Hazreti Ca'fer-i Huldî'nin yanına geldi. Üstâd kendisini görünce buyurdu ki: "Evliyânın kalblerine bir parça gönül vermiyenin ve söz dinlemiyenin tavuğunu, Allahü teâlâ köpeklere verir." Ebü'l-Hasen, bunu duyunca hatâsını anladı ve tövbe etti.

Birgün kendisine bir kimse gelip, "Ya Ca'fer! İnsanlar bir ihtiyâçları için sana müracaat ettikleri zaman, beni hatırla! Beni vesîle ederek Allahü teâlâya duâ et Allahü teâlânın izni ile onların ihtiyâçları görülür" dedi ve kayboldu. Bu kimsenin kim olduğunu anlayamadı. Ama ondan sonra, kendisine gelen ihtiyâç sahipleri için, o zat hürmetine Allahü teâlâya duâ etti. Allahü teâlânın izni ile her müşkül halloldu.

Muhyiddîn-i Arabî (radıyallahü anh) buyurdu ki: "Ca'fer-i Huldî (radıyallahü anh) kendisine sorulan suallere, velîlere has bir üslub ile, çok güzel cevap veren, derecesi yüksek bir zat idi."

İmâm-ı Kuşeyrî (radıyallahü anh) buyurdu ki: "Ca'fer-i Huldî (radıyallahü anh) tasavvuf yolunun medar-i iftiharı, iyilikler ve faziletler kaynağı bir zât idi."

Ca'fer-i Huldî (radıyallahü anh) buyurdu ki:

“Tevekkül, bir şeyin olması ile, olmaması arasında fark gözetmemektir.”

“Dünya ve ahirette iyilik, sabır ile ele geçer.”

“Fütüvvet, nefsini aşağı tutup, müslümanlara hürmeti büyük bilmektir.”

“Akıl, insanı helak edici yerlerden uzak tutan şeydir.”

“Allahü teâlâya âşık olanlar, insanı O’ndan uzaklaştıran herşeyden uzak olup, alakalarını keserler.”

“Kendine lazım olan ilimleri öğrenmeli ve bu ilimlerle amel etmeyi de ihmal etmemelidir.”

“İlim, Allahü teâlâyı tanımağa ve O’na itaat etmeye vesîle olduğu için, ilim öğrenmek büyük ibadettir.”

“Yediği yemeği, Allahü teâlâya ibadet etmek ve O’nun dinine hizmet etmek niyeti ile yemiyen kimse, şu üç zarara birden yakalanmıştır. 1. Yemek yerken geçen zamanı zayi etti, 2. İçinde bulunduğu vakti zayi etmeye devam ediyor, 3. Gelecek zamanı karşılamak fırsatını kaçırdı.”

“Sâlihlerle sohbette beraber olup, onlarla sohbet ediniz. Onlar, dünyâ hazineleridir. Onlarla beraber olmak, ebedî se’âdetin anahtarıdır.”

“Allahü teâlâya itaatte tam kul ol ki, mahlûklar karşısında tam hür olasın. Allahü teâlâya tam ibadet eden kimseye, mahlûklar itaat ve hizmet ederler.”

Ebû Muhammed Huldî (radıyallahü anh), Hocası Hazreti Cüneyd-i Bağdâdî’nin şu sözünü tekrar ederdi:

“Bir kimse, yaptığı ibadetlerini ihlâs ile yaparsa, Allahü teâlâ o kimseye, boş hâllerden, lüzumsuz heveslerden halâs olmak (kurtulmak) ni’metini, rahatını ihsân eder.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-us-sûfiyye sh. 434

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 376

3) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 118

4) Nefehât-ül-üns, sh. 167

5) Risâle-i Kuşeyrî sh. 167

6) Câmi’u kerâmât-il-evliyâ cild-1, sh. 180

7) Tezkiret-ül-evliyâ cild-2, sh. 237

8) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 378

9) Mir’ât-ül-cinân cild-2, sh. 342

10) Sıfât-üs-safve cild-2, sh. 264

11) El-A’lâm cild-2, sh. 128

12) Târîh-i Bağdâd cild-7, sh. 226